

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL SOCIALINIŲ PASLAUGŲ ĮSTATYMO 2, 13, 17, 19, 21, 23, 24 IR 24¹ STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO IR ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 107,
589 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ (TAP-20-843, TAIS NR. 20-7360)**

2020-05-22 Nr. NV-1411

Vilnius

Projektų rengėjas – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM).

Projektų tikslas – patikslinti Socialinių paslaugų įstatymo (SPI) ir Administracinių nusižengimų kodekso (ANK) nuostatas, siekiant patobulinti socialinių paslaugų kokybės priežiūros teisinį reguliavimą.

Dabartinė situacija:

- SPI nustatyta, kad savivaldybė informuoja gyventojus ir SADM apie jos teritorijoje teikiamas socialines paslaugas, tačiau nėra nustatyta, kad informaciją privaloma teikti ir apie privačių įstaigų paslaugas, o socialinės globos įstaigos neturi pareigos teikti informacijos apie jų privačiai teikiamas paslaugas per Socialinės paramos informacinę sistemą (SPIS). Savivaldybės taip pat neturi pareigos pranešti Socialinių paslaugų priežiūros departamentui apie įstaigas, jų teritorijoje teikiančias socialinę globą neturint licencijos.
- Nėra draudimo priimti į socialinės globos įstaigą naujus paslaugų gavėjus, kai licencija sustabdyta. Savivaldybė neturi pareigos imtis priemonių, kad būtų apsaugoti socialinės globos gavėjų interesai, kai nustatoma, jog globa teikta neturint licencijos, jei ji teikiama privačiai.
- SPI nustatyti reikalavimai nuolat tobulinti profesinę kompetenciją ne visų socialinių paslaugų įstaigų vadovams (tik socialinės globos įstaigų vadovams). Socialinės globos įstaigų vadovams keliamas reikalavimas turėti aukštąjį išsilavinimą, tačiau nėra reikalavimo būti nepriekaištingos reputacijos ir pan.
- Įstaiga gali kreiptis dėl naujos licencijos iš karto po to, kai licencija jai buvo panaikinta ar skirtos administracinės nuobaudos už socialinės globos teikimą neturint licencijos ar nesilaikant licencijuojamos veiklos sąlygų. Nenumatytas aiškus reikalavimas teikti socialinę globą tik licencijoje nurodytu adresu / patalpose ar draudimas teikti paslaugas didesniai, nei nurodyta, paslaugų gavėjų skaičiui.
- Specialiųjų tyrimų tarnyba (STT) išvadoje yra pasiūliusi inicijuoti SPI pakeitimus, nustatant, kad prieš išduodant licenciją, patikrinimas vietoje neatliekamas, kai paslaugas numatoma teikti asmens namuose.
- ANK nustatytos baudos už socialinės globos teikimą be licencijos ar nesilaikant licencijuojamos veiklos sąlygų yra neproporcingai mažos, lyginant su teikiamų paslaugų kainomis (pvz., vidutinė ilgalaikės socialinės globos senyvo amžiaus / neįgaliam asmeniui su sunkia negalia kaina yra 863 Eur., o minimali bauda už šios globos teikimą neturint licencijos ar nesilaikant licencijuojamos veiklos sąlygų – 320 Eur). Socialinių paslaugų priežiūros departamentui nesuteikti įgaliojimai pradėti administracinių nusižengimų teiseną dėl asmenų kludymo atlikti tyrimą.

Šalyje yra apie 800 socialinių paslaugų įstaigų, apie 190 tūkst. socialinių paslaugų gavėjų.

Iš šių įstaigų – virš 500 socialinės globos įstaigų (236 socialinės globos namų senyvo amžiaus, neįgaliesiems asmenims, vaikams; 132 bendruomeninių vaikų globos namų / grupinio gyvenimo namų neįgaliesiems; 169 dienos socialinės globos centrų / socialinę globą asmens namuose teikiančių įstaigų ir kt.), apie 20 tūkst. socialinės globos gavėjų.

Socialinę globą teikiančios įstaigos privalo įgyti licencijas teikti socialinę globą. Socialinės globos kokybę vertina, išduoda licencijas, sustabdo ir naikina jų galiojimą bei tikrina, kaip laikomasi licencijuojamos veiklos sąlygų Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie SADM (SPPD). SPPD dirba 68 darbuotojai, iš jų 13 dirbančių socialinės globos priežiūros ir licencijavimo srityje.

Projektų esmė, nauda. *Siūloma patikslinti:*

1) Socialinių paslaugų įstatymą (SPI):

- Patikslinti, kad savivaldybė savo interneto svetainėje viešina informaciją apie visas (ne tik savivaldybės pavaldumo) jos teritorijoje veikiančias socialinių paslaugų įstaigas, jų teikiamas paslaugas, kainas, vietų

skaičių, o paaiškęjus, kad socialinė globa teikiama be licencijos ar nesilaikant licencijuojamos veiklos sąlygų, nedelsdama informuoja SPPD.

- Nustatyti, kad duomenis apie privačiai teikiamą socialinę globą, socialinės globos įstaigos teikia SPIS ir apie tai informuoja paslaugos gavėjo paskutinės gyvenamosios vietos savivaldybė.
- Nustatyti, kad savivaldybės sprendimas dėl socialinės globos skyrimo negali būti priimamas, jei įstaigos licencija yra sustabdyta / priimtas sprendimas ją panaikinti.
- Patikslinti, kad savivaldybė turi imtis visų įmanomų priemonių, kad būtų apsaugoti socialinės globos gavėjų (ne tik tų, dėl kurių savivaldybė yra priėmusi sprendimus skirti globą) interesai ir užtikrintas paslaugų tęstinumas, tais atvejais, kai nustatoma, jog šias paslaugas teikia įstaiga neturėdama licencijos.
- Patikslinti, kad visų socialinių paslaugų įstaigų vadovai turi nuolat tobulinti savo profesinę kompetenciją, o jų profesinė veikla nuolat vertinama socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka.
- Nustatyti, kad socialinės globos įstaigos vadovas turi būti nepriekaištingos reputacijos kaip tai numatyta Valstybės tarnybos įstatyme. Asmuo negali eiti socialinės globos įstaigos vadovo pareigų, jei: apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu už nusikaltimus žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvei ar už kitus tyčinius sunkius / labai sunkius nusikaltimus; piktnaudžiauja alkoholiu, psichotropinėmis, narkotinėmis ar kitomis psichiką veikiančiomis medžiagomis; buvo atleistas už tarnybinių nusižengimų, už darbo pareigų / darbo drausmės pažeidimą ir nuo atleidimo nepraėjo 3 metai ir kt. Priimančio į darbą asmens turi teisę kreiptis į teisėsaugos ar kitas institucijas, kad šios pateiktų apie tokį asmenį turimą informaciją, o šios institucijos turi pareigą ją suteikti per 7 kalendorines dienas.
- Nustatyti, kad įstaigai licencija gali būti išduodama tik tada, jei ji per pastaruosius 1 metus nebuvo teikusi socialinės globos be licencijos / licencija nebuvo panaikinta, 2 ir daugiau kartų nebuvo paskirta administracinė nuobauda už socialinės globos teikimą neturint licencijos ir pan.
- Patikslinti, kad licencijos turėtojas turi teisę teikti socialinę globą tik licencijoje nurodytu adresu / patalpose, nurodytai gavėjų grupei ir ne didesniai, nei nurodyta, paslaugų gavėjų skaičiui.
- Nustatyti, kad į socialinės globos įstaigą, kurios veiklos licencija sustabdyta, nauji gavėjai nepriimami tol, kol sustabdymas nepanaikintas.
- Atsisakyti SPPD patikrinimo vietoje, kai išduodama licencija teikti socialines paslaugas asmens namuose (įvertinant STT pasiūlymus).
- Papildyti naujomis „licencijos išdavimo“ ir „licencijos tikslinimo“ sąvokomis ir kt.

2) Administracinių nusižengimų kodeksą (ANK):

- Padidinti baudų už socialinės globos teikimą neturint licencijos / nesilaikant licencijuojamos veiklos sąlygų dydžius: 640-2800 eurų (dabar – 320-1400 eurų), pakartotinai – 2800-6000 eurų (dabar – 1400- 3000 eurų).
- Papildyti, kad SPPD pradeda administracinių nusižengimų teiseną, atlieka tyrimą, protokolus surašo ir dėl asmenų klaidymo atlikti tyrimą bei melagingos informacijos teikimą.

Papildomų lėšų poreikis – 2020 m. – 119,21 tūkst. Eur., 2021 m. – 186,2 tūkst. Eur. Lėšos numatytos: SPPD papildomoms pareigybėms įsteigti ir išlaikyti (nuo 2020-10-01 būtų įsteigtos 4 pareigybės (2020 m. – 33,3 tūkst. eurų), nuo 2021-01-01 – dar 2 pareigybės (iš viso 6 pareigybės, 2021 m. – 186,2 tūkst. eurų)) bei informacinėms sistemoms (SPIS ir SGLEP) integruoti (2020 m. – 85,9 tūkst. eurų).

Įsigaliojimas – 2021-01-01 (išskyrus nuostatas dėl papildomų reikalavimų socialinės globos įstaigos vadovams bei atsisakymo išduoti licenciją, jei įstaiga prieš tai teikė globą neturėdama licencijos, skirtos administracinės nuobaudos už globos teikimą be licencijos ir pan., kurios įsigaliotų nuo 2022-01-01).

Numatoma nauda. Bus sustiprinta socialinių paslaugų įstaigų priežiūra, sugriežtinti reikalavimai socialinės globos įstaigų vadovams, bei atsakomybė už socialinės globos teikimą be licencijos ar nesilaikant licencijuojamos veiklos sąlygų, dėl ko padidės socialinės globos teikimo senyvo amžiaus, neįgaliesiems, vaikams ir kt. kokybė.

Derinimas. Projektai teikti derinimui Teisingumo ministerijai, Finansų ministerijai (FM), Sveikatos apsaugos ministerijai (SAM), Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai, Lietuvos savivaldybių asociacijai. Projektai patikslinti pagal FM pastabas, SAM pritarė be pastabų (kitų institucijų pastabų teikimo metu dar nebuvo gauta).

Finansų ministerija atkreipė dėmesį į tai, kad 2020 m. valstybės biudžete suplanuotos visos numatomos gauti valstybės biudžeto pajamos ir asignavimai paskirstyti asignavimų valdytojams, todėl neaišku iš kokių

asignavimų būtų dengiamas papildomų lėšų poreikis, taip pat pasiūlė klausimą dėl papildomų lėšų skyrimo 2021 m. svarstyti Ministro Pirmininko, finansų ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro pasitarime dėl 2021-2023 m. asignavimų limitų ministrui pavedamoms valdymo sritims.

Projektai parengti vykdant Vyriausybės COVID-19 sukeltos situacijos valdymo komiteto administravimo ir koordinavimo darbo grupės 2020-04-28 pasitarimo protokolinių pavidalų SADM, SAM pateikti konkrečius pasiūlymus dėl teisinio reguliavimo tobulinimo, siekiant stiprinti privačių globos namų, slaugos ligoninių ir kitų rizikos grupės žmones prižiūrinčių įstaigų veiklos priežiūrą ir kontrolę.

Projektai aptarti Vyriausybės 2020-05-18 neformaliame ministrų pasitarime.

Atitiktis Vyriausybės programai – Projektai atitinka Vyriausybės programos (63.7 p.) siekius plėtoti socialinės globos namų veiklos stebėseną, stiprinti socialinės globos ir rūpybos paslaugų teikimo priežiūrą.

Dalykinio vertinimo išvada. Teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

- 1) Svarstyti tikslumą SPI projekte (2 str.) nustatyti, kad savivaldybė viešina informaciją ne tik apie jos teritorijoje veikiančias socialinių paslaugų įstaigas, įskaitant ir privačias įstaigas, bet ir jų kainas.
- 2) SPI projekte (2 str.) siūloma nustatyti, kad savivaldybė informuoja SPPD, paaiškęs, kad socialinė globa teikiama neturint licencijos tik jei ši globa teikiama įstaigoje, tačiau neaišku kodėl to nesiūloma daryti, jei socialinė globa teikiama ne įstaigoje, bet asmens namuose. Analogiškai siūloma įvertinti ir SPI projekto 7 str. 2 d., kurioje taip pat numatyta, kad nauji socialinių paslaugų gavėjai nepriimami tik jei globa teikiama įstaigoje bei 8 str. 1 d., kurioje įpareigojamos įstaigos teikti duomenis SPIS tik jei asmenys apgyvendinami globos įstaigoje.
- 3) Siūloma SPI projekte (1 str. 1 d., 3 str.) atsisakyti perteklinių žodžių „socialinės globos įstaigoje ar asmens namuose“ ar „socialinės globos įstaigoje, įskaitant ir įstaigos teikiamą socialinę globą namuose“ nes socialinė globa apima abi šias teikimo formas.
- 4) Siūloma patikslinti SPI projekto 6 str. 4 d., vietoj „socialines paslaugas namuose“ įrašant „socialinę globą namuose“, nes licencijuojama veikla yra tik socialinė globa.
- 5) Siūloma patikslinti SPI projekto 8 str. 1 d. formuluotę – neaišku kas yra laikytina socialinės globos teikimu privačiu susitarimu, todėl siūlytina įvertinti ar nėra tikslinga nustatyti, kad duomenys teikiami visais atvejais, išskyrus atvejus, kai socialinė globa asmeniui teikiama savivaldybės sprendimu.
- 6) Pasigendama argumentacijos, kodėl SPI projekte siūloma nustatyti reikalavimus dėl nepriekaištingos reputacijos, neturėti teistumo už tam tikrus nusikaltimus ar nepiktnaudžiauti alkoholiu, psichotropinėmis medžiagomis tik socialinės globos įstaigų, bet ne visų socialinių paslaugų įstaigų vadovams.
- 7) Neaišku kodėl SPI projekte (9 str. 4, 5 d.) numatyti įpareigojimai savivaldybėms per 2 mėn. nuo įstatymo įsigaliojimo informuoti visas socialinių paslaugų įstaigas, atskirai ir socialinės globos įstaigas, apie naujus reikalavimus šių įstaigų vadovams. Siūlytina įvertinti, ar to neturėtų inicijuoti SADM ar SPPD.
- 8) Įvertinant tai, kad sprendimus dėl vadovo priėmimo į darbą ar jo atleidimo priima ne pačios įstaigos, bet jų steigėjai, svarstyti ar yra korektiška SPI projekto 9 str. 6 d. nuostata, kuria siūloma nustatyti, jog pačios socialinės globos įstaigos per 4 mėn. turi užtikrinti, kad šių įstaigų vadovai, einantys ar priimami į pareigas, atitiktų naujus nustatytus reikalavimus.
- 9) Atsižvelgiant į projektais sprendžiamų problemų aktualumą, siūlytina įvertinti tikslumą numatyti, kad kai kurios SPI projekto nuostatos įsigalioja anksčiau nei 2021-01-01 (pvz., nuostatas dėl informacijos apie socialinių paslaugų įstaigas savivaldybėse viešinimo, pranešimo SPPD apie žinomus socialinės globos teikimo pažeidimus, sprendimų nepriimti naujų gavėjų, sustabdyti licencijas ir kt.).
- 10) Siūlytina patikslinti iš kokių asignavimų bus dengiamas papildomų lėšų poreikis 2020 m. (teikime klaidingai nurodyta, kad 2020 m. papildomų lėšų poreikis yra įtrauktas į Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių planą).
- 11) Siūlytina patikslinti SPI projektą, įvertinant naujai gautas Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos pastabas (pateikta 2020-05-20 raštu Nr. 2R-2551 (3.2.E) bei Lietuvos savivaldybių asociacijos pastabas (pateikta 2020-05-22 Nr. SD (15)-344).

Projektus siūlome **svarstyti tarpinstituciniame pasitarime** ir patikslinti, įvertinus Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės ir Socialinės politikos grupės pastabas bei pasiūlymus.

